

ŠKOLA PŘIPRAVENÁ PODPOŘIT ...

aneb Průvodce koncepcí
funkčního ŠPP

Michaela Svobodová
Dagmar Pelesná

Plzeň, 2023

KCV

Krajské centrum
vzdělávání





Průvodce pro tvorbu koncepce funkčního ŠPP ve škole, vznikl v rámci projektu Vzdělávání 4.0 v Plzeňském kraji, reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/19_078/0019021 v Krajském centru vzdělávání v Plzni.

Jedná se o společné dílo, vzniklé na základě spolupráce se zástupci základních a středních škol, kteří se účastnili Konferencí dobré praxe – rovných příležitostí, online setkání Platformy rovných příležitostí a série tematicky zaměřených seminářů “ŠPP = škola připravená podpořit ...”.

Všem, kteří na tvorbě tohoto průvodce mají zásluhu, tímto velmi děkujeme. Poděkování patří též našim kolegům a kolegyním z KCV, zejména Michaele Šimanové, která stála u zrodu myšlenky podpory funkčních ŠPP ve školách a poté i nápadu koncepci vytvořit.



EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání



KCV
Krajské centrum
vzdělávání

obsah

seznam použitých zkratk	01
úvod	02
obsah materiálu a jak s ním pracovat	03
nastavení funkčního špp	04
mapujeme současný stav našeho špp	06
role ředitele školy	07
pozice našeho špp	08
špp poskytující služby dostupné, srozumitelné a viditelné	13
komunikace v týmu špp	15
evaluace	16
osobní rozvoj	19
wellbeing	21
kcv	23
qr kódy	24
příloha 1 – mapa mého růstu	26
příloha 2 – představení oblastí podpory wellbeingu	27



seznam použitých zkratek

AK	adaptační kurzy
AP	asistent/ka pedagoga
IVP	individuální vzdělávací plán
KCV	Krajské centrum vzdělávání
KP	kariérový poradce/kariérová poradkyně
MPP	minimální preventivní program
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NNO	nestátní nezisková organizace
PPP	pedagogicko-psychologická poradna
ŘŠ	ředitel/ka školy
SŠ	střední škola
ŠMP	školní metodik/metodička prevence
ŠPP	školní poradenské pracoviště
ŠSP	školní speciální pedagog/pedagožka
TH	třídnická hodina
TU	třídní učitel/ka
VP	výchovný poradce/výchovná poradkyně
ZŠ	základní škola
žák se SVP	žák/yně se speciálními vzdělávacími potřebami

ÚVOD

aneb jak jsme došly k nápadu vytvořit průvodce koncepcí funkčního ŠPP

Jedním z aktuálně největších úkolů a zároveň výzev školství je naučit se ve školách vytvářet takové podmínky, kde bude každý žák moci uplatnit svůj potenciál, rozvíjet se tak, aby se stal sebevědomým jedincem schopným najít své místo ve světě a uplatnit se v současné rychle se proměňující společnosti. S tímto faktorem rychlé a nestabilní proměny je spjata řada problémů týkajících se např. duševního zdraví, osobní identity, zohledňování speciálních potřeb každého člověka, soužití s digitálními výdobytky a zdokonalující se umělou inteligencí, ale třeba i zjištění, že vzdělávací neúspěch hodně závisí na tom, z jaké rodiny a regionu dítě pochází.

INSPIRACE: Mapa vzdělávání

Podmínky ve vzdělávání, které umožní takový růst všem s ohledem na životní cestu, kterou se chtějí vydat, chápeme jako rovné příležitosti ve vzdělávání. V Krajském centru vzdělávání jsme se tímto tématem začali více zabývat v rámci projektu Vzdělávání 4.0. Došli jsme k tomu, že pro jakoukoliv oblast související s rovnými příležitostmi ve vzdělávání (např. žáci se SVP, nadaní žáci, vícejazyční žáci, žáci ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí, transgender, duševní zdraví, bezbariérovost) je potřeba setkat se ve škole s lidmi, kteří mají o žáky a jejich problémy zájem a zároveň mají ze strany vedení vytvořené podmínky pro hledání a zkoušení cest, které mohou pomoci. Na základě spolupráce se středními i základními školami nejen z Plzeňského kraje jsme došli k názoru, že vstupní branou do škol pro téma rovných příležitostí ve vzdělávání je Školní poradenské pracoviště = tým lidí, který by měl o vytváření výše uvedených podmínek ve škole usilovat, rozvíjet je a koordinovat je.

INSPIRACE: Mají děti stejné šance ve vzdělávání?

Záměrem tohoto průvodce je pomoci lidem ve školách se zastavit a reflektovat své ŠPP. Popsat současný stav a vytvořit takovou koncepci ŠPP, která bude v souladu s vizí školy. Členové týmu ŠPP si budou vědomi své náplně práce a díky efektivní kooperaci a funkční podpoře ze strany vedení budou v co největší míře schopni podpořit své kolegy pedagogy, žáky i jejich zákonné zástupce.

Doufáme, že i vám a vašemu ŠPP bude tento materiál nápomocný a díky němu potom vaše Škola Připravená Podpořit každého.

Autorky Míša a Dáda

OBSAH MATERIÁLU a jak s ním pracovat

Utváření koncepce funkčního ŠPP je proces. Utváří ji ve spolupráci koordinovaně a dlouhodobě celý tým ŠPP, jehož členové pracují samostatně a zároveň se nad svými návrhy potkávají, diskutují o nich, zkoušejí je, vyhodnocují jejich dopad, reflektují je. Nežádoucí praxe, kdy se ve snaze urychlit proces utváření koncepce ujal pouze ŘŠ nebo někdo jiný z týmu ŠPP, ukázala, že bez spolupráce a důslednosti se tato práce a snaha mine účinkem.

Proto se i tento průvodce snaží svést členy týmu ŠPP dohromady. Věříme, že díky synergii, bude mít práce celého týmu mnohem větší dopad na rovné příležitosti ve vzdělávání.

Průvodce vás povede jednotlivými kroky, které vedou k vytvoření funkčního ŠPP. Průvodce klade mnoho otázek, na které je potřeba nacházet odpovědi. S hledáním odpovědí mohou pomoci odkazy na legislativu, stejně jako tipy na další inspirativní zdroje nebo pracovní listy.

Pro každou změnu je důležité mít odhodlání, ale také někoho, kdo nám na cestě pomůže, podpoří nás. Kromě tohoto elektronického nebo papírového průvodce můžete využít i naší nabídky ke spolupráci, kdy vás bude na cestě ke změně provádět lidský průvodce z KCV.

KCV je garantem kariérového poradenství, které je součástí poradenských služeb ve škole. Proto se snažíme o podporu celého týmu ŠPP s fokusem na oblast kariérového poradenství (např. zavedení pozice KP ve škole, náplň práce KP, platforma KP, stínování, žákovská či pedagogická portfolia). K podpoře ŠPP však můžeme nabídnout i zkušenosti ze síťování a spolupráce s dalšími aktéry z oblasti vzdělávání (např. Mapa podpory a spolupráce, Platforma rovných příležitostí, konference – propojení, sdílení, inspirace) nebo další vzdělávání pedagogických pracovníků.

NASTAVENÍ funkčního špp

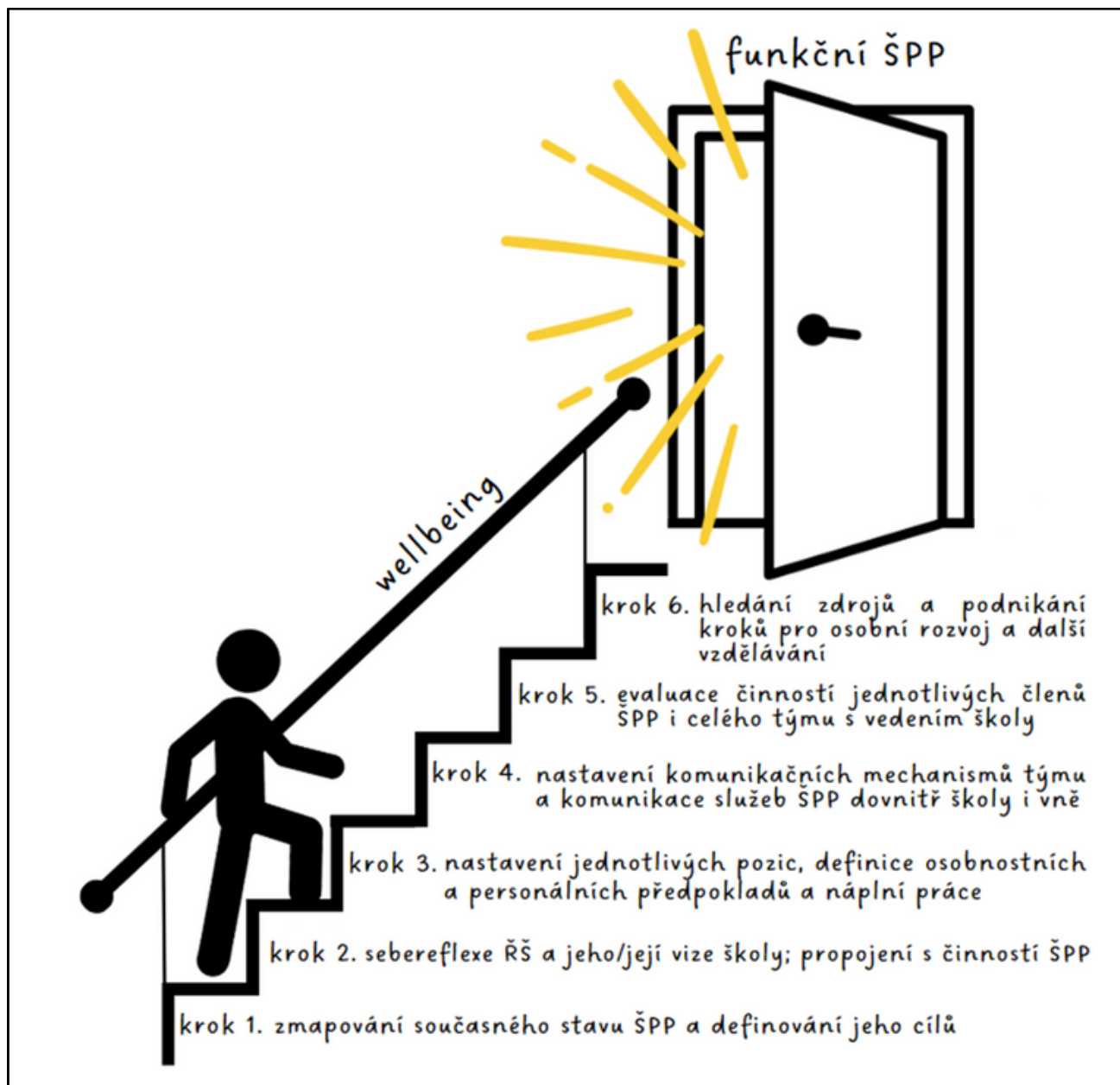
Úkolem ŠPP je poskytovat poradenské služby ve škole. Jak už bylo uvedeno výše, my ŠPP vnímáme jako vstupní bránu do škol, skrze kterou lze ve škole nastavovat takové podmínky, které umožní růst všech žáků i pedagogů. Za zajištění týmu ŠPP ze své role zodpovídá ŘŠ na základě vyhlášky č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. Celý tým ŠPP by měl spolupracovat zejména s třídními učiteli a dalšími pedagogickými i nepedagogickými pracovníky. Služby ŠPP mají být poskytovány dětem, žákům, studentům, jejich zákonným zástupcům, ale i pedagogickým a nepedagogickým pracovníkům školy.

Na funkčnost ŠPP mají vliv následující oblasti:

- formálnost funkcí ŠPP, kumulování funkcí;
- nedůvěra ve smyslnost funkcí ŠPP a jejich aktivit;
- chybějící vedení a podpora ze strany ředitele (nebo je nedostatečná);
- členové ŠPP o sobě neuvažují jako o týmu;
- nejasné náplně práce a rozdělení kompetencí v týmu;
- nedostatečná prezentace/komunikace služby směrem dovnitř školy i ven;
- chybí nastavení komunikačních mechanismů s kolegy;
- nízká motivace členů ŠPP k dalšímu vzdělávání (odbornost, wellbeing);
- nedostatečný prostor pro výkon funkce;
- řešení problémových situací až ve chvíli, kdy graduji;
- financování pozic není systémové (je závislé na manažerských schopnostech ŘŠ).

Vytvoření funkčního ŠPP není jednorázová záležitost. Jedná se o proces, který bychom připodobnili stoupání po schodech. Každý schod směřující k funkčnímu ŠPP zobrazuje jeden důležitý krok v celém procesu. Abychom došli k cílové vstupní bráně a nebyli vyčerpaní, vyžaduje zdraví, energii, dostatek prostoru pro relaxaci a zastavení se. Takovou oporu nám poskytuje zábradlí, kterého se můžeme přidržet, opřít se o něj. Zábradlí nám v tomto modelu znázorňuje wellbeing, který je nutnou podmínkou pro nastavení bezpečného prostředí a následně stavbu funkčního ŠPP.

Tento materiál pojmáme jako průvodce jednotlivými kroky, jehož cílem je objevení cesty, která povede k funkčnímu ŠPP ve vaší škole.



Obr. 1: Kroky nastavování funkčního ŠPP



MAPUJEME současný stav našeho špp

Odrázovým můstkem pro definování jakéhokoli rozvoje a posunu v určité oblasti je zastavení se a zreflektování aktuální situace. V této části nabízíme prostor pro zmapování současného stavu vašeho ŠPP.

TIP!

Doporučujeme, aby si mapování provedl nejprve každý člen týmu zvlášť (vč. ŘŠ), a poté body prošel a diskutoval celý tým společně.

K ZAMYŠLENÍ - naše ŠPP tady a teď!

Proč ŠPP

- Proč máme ŠPP na naší škole?
- Co je cílem jeho zřízení a fungování?
- Jaká témata naše ŠPP řeší?
- Komu jsou služby ŠPP poskytovány?

Personální zajištění

- Kdo tvoří tým ŠPP?
- Kdo na čem pracuje?

Jak se o naší službě dozvídají ...

- ... kolegové?
- ... žáci?
- ... rodiče?
- ... sociální partneři?

Naše ŠPP v čase a prostoru

- Kdy a kde svou funkci vykonáváme?
- Kdy, jak a kde se celý tým ŠPP setkává?
- Kdy, jak a kde se setkáváme s ŘŠ?

Naše komunikační mechanismy

- Jak si předáváme informace?
- Kde a jak často?

Naše silné stránky

- Co nám jde?
- Čím můžeme inspirovat druhé?

Potřeby, prostor pro rozvoj

- Kde hledáme pomoc a inspiraci?
- Co bychom ještě potřebovali?
- Kde je prostor pro zlepšování?

... (prostor pro cokoliv potřebuji)

ROLE ŘEDITELE školy

ŘŠ by měl/a mít jasnou, promyšlenou a realistickou vizi školy, se kterou by měli být seznámeni všichni zaměstnanci, žáci, zákonní zástupci i veřejnost. Vizi by měli nejen znát, ale i ji žít.

ŘŠ je klíčový/á pro dobré fungování školy a může svými rozhodnutími výrazně ovlivnit vzdělávání žáků. Na základě vyhlášky číslo 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních zabezpečuje ředitel základní, střední a vyšší odborné školy poskytování poradenských služeb ve škole školním poradenským pracovištěm. Fungování týmu ŠPP je zásadně ovlivňováno rolí a osobností ředitele/ředitelky školy. Ne/důvěra v práci ŠPP a ne/jasně očekávání ze strany ŘŠ směrem ke členům týmu ŠPP se odráží na kvalitě jeho práce. ŘŠ by měl/a být pedagogickým leaderem.

INSPIRACE: Pedagogický leader je zodpovědný za profesní učení kolegů

Tip!

V tomto kroku je prostor pro ŘŠ, aby reflektoval/a a následně vymezil/a svou roli v rámci fungování funkčního ŠPP. Případně je možné požádat o odpovědi i jednotlivé členy týmu ŠPP a využít je jako zpětnou vazbu ze strany kolegů.

K ZAMYŠLENÍ – pro ŘŠ:

Jaká je má vize školy?

Kdy a jakým způsobem se bavím o vizi školy se zaměstnanci školy, zřizovateli, sociálními partnery?

Co by mělo být hlavním cílem našeho ŠPP?

Jakým způsobem se zapojuji do fungování ŠPP? Jaká je má pozice a role v našem ŠPP?

Co od jednotlivých členů týmu ŠPP očekávám?

Jak moc jednotlivým členům důvěřuji? Kolik zodpovědnosti/samostatnosti jim dávám?

Umím jednotlivé činnosti a práci delegovat?

Jaká pravidla pro naše ŠPP nastavuji?

INSPIRACE: Více k vedení školy a ŠPP najdete v následujících odkazech:

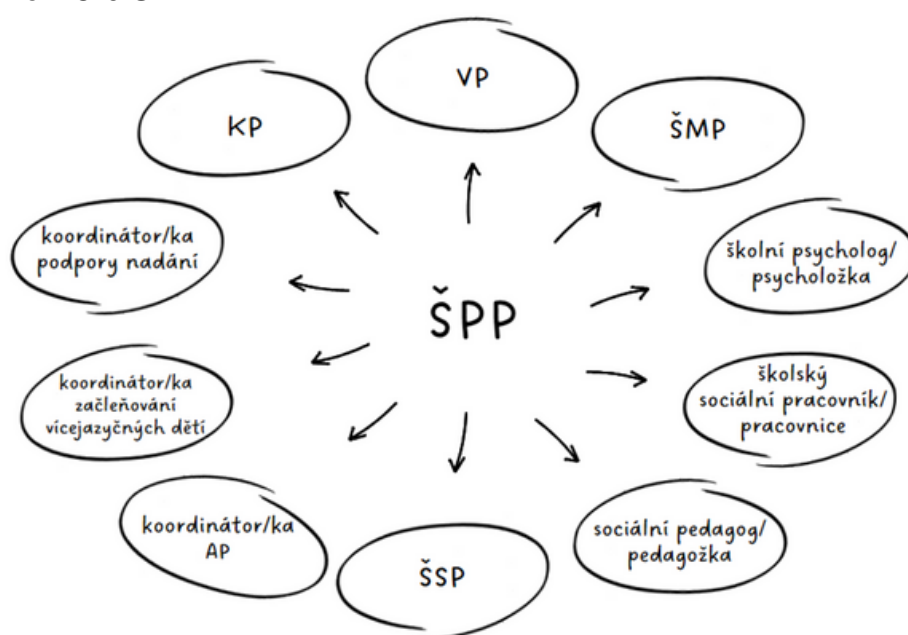
- **Příručka pro tvorbu zdravého a bezpečného klimatu školy**
- **Průvodce ředitele školy při práci se školním poradenským pracovištěm**
- **Platforma rovných příležitostí – Role ŘŠ: 1. část a 2. část**

POZICE našeho špp

Má-li škola zmapováno, jací žáci ji navštěvují, co za jevy a problémy se zde vyskytuje, následuje krok definování personálního zajištění týmu ŠPP, do kterého spadá (1.) určení toho, jaké pozice chceme s ohledem na potřeby a specifika naší školy mít zastoupené, (2.) určení osobnostních a profesních předpokladů osob na jednotlivých pozicích, (3.) vydiskutování nebo revize toho, kdo bude jednotlivé pozice vykonávat a (4.) tvorba nebo revize náplní práce těchto pozic. V této kapitole se podíváme na to, jakými pozicemi lze ŠPP naplnit a jaké podmínky jsou pro to potřeba.

Základní pozice, které by měly být na každé škole dle vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, jsou školní metodik/metodička prevence a výchovný poradce/výchovná poradkyně. Tato vyhláška též definuje pozice rozšířeného ŠPP: školní speciální pedagog/pedagožka a školní psycholog/psycholožka. V současné době se stále více rozšiřují ŠPP o odborné pozice reagující jak na potřeby společnosti, tak na individuální potřeby škol a jejich žáků. Jsou jimi zejména kariérový poradce/kariérová poradkyně, sociální pedagog/pedagožka, školský sociální pracovník/pracovnice, koordinátor/ka podpory nadání, koordinátor/ka podpory vícejazyčných dětí a koordinátor/ka AP.

S rozšiřujícími se týmy ŠPP a množstvím kompetencí se stále častěji můžeme setkat s tzv. koordinátorem/koordinátorkou ŠPP. Je to kontaktní osoba, která zajišťuje a koordinuje činnost ŠPP a zpracovává program poradenských služeb ve škole. Tato pozice může být nápomocná jako reprezentativní a komunikační článek školy navenek i směrem k vedení školy. Zároveň zodpovídá za naplňování ředitelova záměru ŠPP.



Obr. 2: Přehled možných pozic v ŠPP

Podmínky pro smysluplné personální zajištění pozic ŠPP

Pro fungující ŠPP jsou v rámci obsazování jednotlivých pozic klíčové následující podmínky:

1. DOBROVOLNOST - členové týmu jsou ve své funkci dobrovolně,
2. MOTIVACE - členové týmu chtějí svou práci dělat a mají za ni odpovídající ohodnocení (osobní ve formě zpětné vazby, finanční ve formě odměny atd.),
3. INFORMOVANOST - členové týmu jsou seznámeni se svou náplní práce,
4. PARTICIPACE - členové týmu se ke své náplni práce mohou vyjadřovat a podílet se na úpravách s ohledem na své zájmy, schopnosti, potřeby, možnosti a rozložení kompetencí celého týmu ŠPP,
5. PŘEDPOKLADY - členové týmu mají k výkonu své funkce odpovídající osobnostní a profesní předpoklady. Jsou zde určitá specifika pro jednotlivé role, ale všeobecně bychom je mohli shrnout do následujících bodů:
 - odbornost: člen týmu ŠPP se orientuje v problematice své pozice, má přehled o poradenském systému a poradenských službách,
 - kvalifikace: má požadované vzdělání,
 - komunikace: používá otevřenou respektující komunikaci, umí prezentovat ŠPP,
 - spolupráce: spolupracuje s kolegy, zákonnými zástupci a dalšími subjekty,
 - vnitřní nastavení: je vnitřně ztotožněn/a s rovným přístupem ve vzdělávání a zaváděním inkluzivních opatření do podmínek vzdělávání své školy,
 - flexibilita a odolnost: zvládá více úkolů najednou, umí pracovat se stresem.

Kumulace funkcí

Ukazuje se, že funkčnosti ŠPP neprospívá kumulace funkcí ať už v rámci týmu ŠPP, kde je kvalita poskytovaných služeb snižována na úkor kvantity činností (ve spojení s vykonáváním pedagogické funkce). Problematické se jeví především překrývání s funkcemi managementu školy. Zde je role managementu pro žáky i pedagogy ze své podstaty odlišná než role podpůrná a poradenská. Typickými příklady nevhodného překrývání jsou např.:

- ŘŠ ve funkci ŠMP/VP/koordinátora ŠPP,
- zástupce/zástupkyně ŘŠ ve funkci ŠMP/VP/koordinátora ŠPP,
- VP zároveň vykonávající funkci ŠMP (nevhodné vzhledem k objemu činností obou pozic),
- VP zároveň vykonávající funkci KP (nevhodné s ohledem na vzrůstající nároky na kariérové poradenství vzhledem k proměně doby, společnosti, trhu práce).

V takovém případě doporučujeme funkce oddělit a personálně zajistit tak, aby mohly být vykonávány v co nejlepší možné kvalitě s ohledem na možnosti školy.

Náplně práce

Tvorba náplní práce by měla být v rámci celého procesu tvorby koncepce ŠPP na ŘŠ. Měla by být ovšem spoluutvářena za účasti pracovníka, jenž danou pozici zastává nebo bude zastávat. Náplně práce pozic, které jsou uvedené v příloze č. 3 vyhlášky č. 72/2005 Sb., jsou vyhláškou definované, ostatní určuje ŘŠ na základě potřeb a možností školy. Může se opřít například o kvalifikační standard dané profese v Národní soustavě kvalifikací a o další relevantní zdroje (viz níže) nebo se inspirovat náplněmi práce, s nimiž pracuje jiná škola. Spousta škol má prezentaci služby ŠPP včetně náplní práce na svém webu.

INSPIRACE: Pro tvorbu náplní práce můžete použít následující zdroje:

- **Příloha č. 3 vyhlášky č. 72/2005 Sb.**
 - **NSK (Národní soustava kvalifikací)**
 - **OP JAK (operační program J. A. Komenský)**
 - **NPI – web inkluze v praxi**
- + již zmiňované velmi užitečné příručky:
- **Příručka pro tvorbu zdravého a bezpečného klimatu školy**
 - **Průvodce ředitele školy při práci se školním poradenským pracovištěm**

Předkládáme vám zde dvě ukázky náplní práce a s nimi spojené osobnostní a profesní předpoklady. Tyto ukázky vám též mohou být inspirací.

1. Koordinátor/ka ŠPP. Ačkoli tato pozice není definován/a v uvedených legislativních dokumentech, její potřeba, jak již bylo uvedeno, zřejmě stoupá zejména díky množství činností a zodpovědností ŠPP a potřebě jejich koordinace. Použitá náplň práce je inspirována zejména příručkou Průvodce ředitele školy při práci se ŠPP.
2. Kariérový poradce/kariérová poradkyně. KP též není definován/a v uvedených legislativních dokumentech. Pracovní činnosti této pozice jsou formálně uchopeny ve dvou zdrojích, které mohou sloužit jako odrazový můstek pro tvorbu náplně KP ve vaší škole. Jedná se o NSK a OP JAK (oba zdroje viz výše). Zde nabízíme možnou náplň práce vytvořenou kombinací činností z výše uvedených zdrojů.

TIP!

Na závěr kapitoly ještě znovu připomínáme velmi podstatnou věc. Všechny uvedené materiály a zdroje využijte pro utváření vlastních náplní práce tak, aby respektovaly osobnost člověka, který roli vykonává (příp. vykonávat bude), má k ní motivaci, předpoklady a kompetence. A zároveň tak, aby odpovídaly možnostem, potřebám a specifikům vaší školy a charakteru týmu ŠPP.

KOORDINÁTOR/KA ŠPP

PŘEDPOKLADY (OSOBNOSTNÍ A PROFESNÍ):

- schopnost koordinování a vedení lidí, převzetí zodpovědnosti za tým,
- organizační schopnosti a delegování,
- schopnost spolupráce (s kolegy, zákonnými zástupci a dalšími subjekty),
- komunikační dovednosti (otevřená komunikace, prezentace ŠPP),
- flexibilita a odolnost (zvládá více úkolů najednou, umí pracovat se stresem),
- je vnitřně ztotožněn/a s rovným přístupem ve vzdělávání a zaváděním inkluzivních opatření do podmínek vzdělávání své školy,
- orientuje se v poradenském systému a poradenských službách,
- je ve funkci dobrovolně a chce ji vykonávat.

NÁPLŇ PRÁCE:

- podílí se na tvorbě koncepce ŠPP šité na míru škole a jejím potřebám,
- podílí se na rozdělení odborných kompetencí jednotlivých odborníků ŠPP a jejich kooperaci,
- koordinuje pravidla porad ŠPP a jeho setkávání s vedením školy ,
- koordinuje spolupráci s odborníky mimo školu,
- zastupuje školu navenek (tzv. kontaktní osoba) směrem k PPP a SPC včetně odborníků a lékařů, sociálních institucí, OSPOD, státního zastupitelství apod.,
- koordinuje a metodicky vede AP včetně školních asistentů, podílí se na utváření pravidel komunikace pedagogů a AP,
- koordinuje vypracování strategických dokumentů školy: Program pedagogicko-psychologických služeb, Roční plán práce ŠPP, Deník ŠPP, Závěrečná zpráva ŠPP za školní rok apod.,
- o činnosti ŠPP informuje vedení školy, pedagogy, ale také zákonné zástupce.

KARIÉROVÝ PORADCE / KARIÉROVÁ PORADKYNĚ

PŘEDPOKLADY (OSOBNOSTNÍ A PROFESNÍ):

- ochota vstřebávat nové informace z oblasti kariérového poradenství a rozvoje a aplikovat je do své praxe,
- komunikační dovednosti (otevřená komunikace, vedení poradenského rozhovoru, prezentace své služby i ŠPP),
- schopnost spolupráce (s kolegy, zákonnými zástupci a dalšími subjekty),
- flexibilita a odolnost (zvládá více úkolů najednou, umí pracovat se stresem),
- je vnitřně ztotožněn/a s rovným přístupem ve vzdělávání a zaváděním inkluzivních opatření do podmínek vzdělávání své školy,
- orientuje se v poradenském systému a poradenských službách,
- má odbornou kvalifikaci (zkouška z profesní kvalifikace dle NSK),
- je ve funkci dobrovolně a chce ji vykonávat.

NÁPLŇ PRÁCE:

- identifikuje schopnosti, zájmy, dovednosti a vzdělávací potřeby žáků s využitím kariérové diagnostiky,
- aktivizuje a podporuje žáky směrem k zodpovědnému řízení vlastní kariéry (career management),
- realizuje individuální nebo skupinové poradenství zaměřené zejména na volbu vzdělávací a návazné profesní dráhy,
- poskytuje žákům (zákonným zástupcům, pedagogům) informace a informační zdroje o konání DOD, veletrhů SŠ/VŠ, oborech, trhu práce a vzdělávacích příležitostech, jak v oblasti formálního, tak neformálního celoživotního vzdělávání,
- připravuje žáky na vstup na trh práce (příprava na pracovní pohovor, pomoc a konzultace při zpracování CV),
- poskytuje poradenství v oblasti mobility a profesních příležitostí v zahraničí,
- organizuje informační, poradenské a vzdělávací akce k volbě povolání pro žáky, rodiče i veřejnost,
- spolupracuje s ohledem na potřeby žáka s pedagogy, zákonnými zástupci, ostatními členy ŠPP a dalšími poradenskými subjekty.

ŠPP POSKYTUJÍCÍ SLUŽBY

dostupné, srozumitelné a viditelné

Prezentace ŠPP je důležitá jak směrem dovnitř (ke kolegům, k žákům, k dalším zaměstnancům školy), tak i směrem ven (k rodičům/zákonným zástupcům, ke spolupracujícím institucím, ke zřizovateli). ŠPP by se mělo prezentovat jako tým, protože se tím zvyšuje povědomí o široké činnosti ŠPP a škola tak deklaruje, že péče o klima školy a podpora při řešení problémů žáků i pedagogů je nezbytná pro úspěšný vzdělávací proces.

Je dobré zamyslet se nad způsoby prezentace služeb ŠPP a funkčností jednotlivých způsobů. Asi se nedá říct, že jeden ze způsobů je nejvhodnější. Naopak, více cest vedoucích k jednomu cíli, může být užitečnější (např. dopis od ŠPP pro zákonné zástupce na začátku školního roku, představení jednotlivých členů týmu ve třídách, vstupy do třídnických hodin, pravidelná setkání se zaměstnanci školy, nástěnka, kabinet ŠPP, webové stránky školy, sociální sítě školy, neformální setkání s rodiči).

K ZAMYŠLENÍ:

Co se snažíme prezentací služeb ŠPP sdělit?

Prezentuje se naše ŠPP jako tým?

Jakým způsobem se o službách ŠPP dozvídají kolegové/ žáci/ rodiče/ veřejnost?

Jsou zveřejněné informace o činnosti ŠPP aktuální, srozumitelné, dostupné?

Jakým způsobem přemýšlíme a pracujeme na prezentaci, srozumitelnosti a dostupnosti služeb našeho ŠPP?

Kde služby ŠPP poskytujeme?

Co bychom mohli změnit?

TIP!

Jedním z hlavních informačních zdrojů bývají webové stránky školy. Podívejte se na své stránky a najděte informace o ŠPP vaší školy. Využít můžete checklist. Poté se podívejte i na stránky jiných škol. Je něco, co byste chtěli na svém webu změnit, upravit, doplnit, ...?

PREZENTACE ŠPP NA WEBU ŠKOLY (checklist)

- ☐ Dostupnost - cesta k informacím o ŠPP na webu školy
- ☐ Představení ŠPP - informace o tom, co je ŠPP, k čemu a komu slouží, jaké služby poskytuje
- ☐ Jednotlivé pozice
 - ☐ kdo tvoří ŠPP
 - ☐ co dělá, co nabízí
 - ☐ kdy a kde se s ní/ním mohu potkat
 - ☐ kontaktní údaje
 - ☐ další informace spojené s pozicí - odkazy, zdroje ...

KOMUNIKACE v týmu špp

Komunikace má zásadní vliv na vzájemnou spolupráci v rámci neformálního týmu, kterým ŠPP je. Nastavení systému komunikace a předávání informací v týmu ŠPP je jedna z klíčových podmínek pro fungování jeho i celé školy. Tento systém ve spolupráci s týmem nastavuje ŘŠ, který/á za něj zároveň zodpovídá (společně s koordinátorem ŠPP, je-li součástí týmu).

TIP!

Projděte si otázky K ZAMYŠLENÍ individuálně. Následně se sejděte v týmu a pojmenujte nebo začněte nastavovat své komunikační mechanismy.

K ZAMYŠLENÍ:

Ztotožňují se všichni členové týmu ŠPP s vizí školy?

Jaký styl komunikace je ve vaší škole a v týmu ŠPP obvyklý?

Je v týmu ŠPP někdo, kdo komunikaci koordinuje?

Jaké prostředky využíváme pro komunikaci a přenos informací? (ústní komunikaci, telefon, e-mail, společný chat na webovém školním prostředí, ...)

Potkáváme se v týmu ŠPP pravidelně? Jak často? Čemu se při setkáních věnujeme?

Jak komunikujeme s vedením školy, ostatními pedagogy, asistenty pedagogů, žáky, rodiči v období "klidu"?

Jak máme v týmu ŠPP nastavené mechanismy komunikace a předávání informací ve chvíli, kdy řešíme nějaký problém?

Co děláme pro podporu komunikace v týmu ŠPP?

Kdo se stará o databázi kontaktů spolupracujících partnerů?

Co bychom mohli / měli změnit?

EVALUACE

Tato část je prostorem pro téma mapování a evaluaci praxe, kterou jednotliví členové ŠPP vykonávají. Součástí pedagogické profese by bezesporu mělo být pravidelné vyhodnocování vlastních činností (kritérií, která chceme sledovat), porovnávání cílů a plánů s realitou. To nazýváme autoevaluace. Bavíme-li se o ŠPP, vykonávání jednotlivých pozic klade nemalé nároky na odbornost jednotlivce stejně jako na jeho časové kapacity, odolnost a kooperaci v týmu. Otázkou je, co by tedy mělo být evaluováno, jakou by evaluace měla mít formu a kdy a kde by měla probíhat.

Nejsou nikde jasně daná kritéria, kterými se řídit. Jedná se opět o naše poznatky a doporučení. ŠPP v čele s vedením školy by si mělo nastavit takový formát a podmínky evaluace, který týmu vyhovuje s ohledem na potřeby a možnosti každého člena i školy.

CO

Předmětem sledovaných kritérií mohou primárně být (1.) činnosti, které jednotlivec v dané pozici vykonává. Vychází z jeho náplně práce. Dalším důležitým kritériem, které klade nároky na každého odborníka ŠPP je (2.) komunikace služby dovnitř školy i navenek. Vzhledem k nutnosti funkčnosti týmu se dále nabízí oblast (3.) komunikace s ostatními členy ŠPP. Důležitou součástí toho, abychom svou práci zvládali dobře a posouvali se dál, je (4.) práce na osobnostním a profesním rozvoji, kam patří především podpora vlastního duševního zdraví a další vzdělávání.

JAK

Evaluace může mít různé podoby a je na každé škole, aby si vytvořila vlastní formu a mechanismy vyhodnocování. Jak již bylo uvedeno výše, je důležité, aby zohledňovala potřeby a možnosti jednotlivých členů ŠPP i školy. Někomu vyhovují pouze stanovené oblasti/kritéria, ke kterým má otevřený prostor pro vyjádření. Někdo preferuje konkrétní otázky k jednotlivým oblastem a jiný naopak ocení strukturovanou tabulku, kde může zaznamenávat, jak na tom v dané oblasti je, uvádět důkazy a definovat kroky pro další rozvoj. My vám zde nabízíme příklad evaluačního nástroje ve formě dotazníku (níže).

KDY A KDE

Dotazník (a autoevaluace obecně) může posloužit v první řadě jako nástroj pravidelného vyhodnocování vlastní činnosti každého odborníka týmu. Dotazník slouží dále jako podklad k pravidelnému setkávání odborníka s vedením školy,

jehož frekvence je opět na individuálních potřebách a možnostech školy. Kvalitu fungování ŠPP podpoří i společná evaluace v týmu, kde proběhne sdílení výstupů autoevaluací každého člena. Doporučujeme vyhodnocení dělat v pravidelných intervalech, např. v pololetí nebo na konci školního roku.

1. NÁPLŇ PRÁCE KP
Které konkrétní činnosti mé pozice KP jsem v uplynulém období vykonával/a nejvíce? (Pojmenujte konkr. příklady/důkazy dané činnosti)
Které z výše pojmenovaných činností se mi dařily? (Pojmenujte konkr. příklady/důkazy dané činnosti)
Ve kterých z výše pojmenovaných činností spatřuji nedostatky a co mohu udělat pro zlepšení?
2. KOMUNIKACE MÉ SLUŽBY KP DOVNITŘ ŠKOLY I NAVENEK
Jakým způsobem se o mé službě a důležitých informacích v mém oboru dozvídají kolegové?
Jakým způsobem komunikuji mou službu směrem k žákům?
Jakým způsobem komunikuji mou službu směrem k zákonným zástupcům?
Kde v oblasti komunikace mé služby spatřuji mezery a jaké kroky mohou vést ke zlepšení?

3. KOMUNIKACE S OSTATNÍMI ČLENY ŠPP
Co se mi na komunikaci a spolupráci v rámci týmu ŠPP daří?
V čem naopak spatřuji mezery?
Jak a čím podporuji efektivní komunikaci a vztahy v týmu ŠPP (supervize, vzájemné učení, ...)?
Co bych chtěl/-a změnit? Co by prospělo zlepšení naší týmové práce?
4. OSOBNOSTNÍ A PROFESNÍ ROZVOJ
Co mi dodává pocity spokojenosti v mé pracovní pozici, na pracovišti, co mne těší, v čem spatřuji svou „profesní sílu“?
Které funkční mechanismy používám pro podporu svého duševního zdraví?
Co konkrétního jsem podnikl/a pro rozšíření obzorů ve svém oboru a posílení své profesionality?
Kde vidím ve své pozici nedostatky? V čem bych se chtěl/a nebo potřeboval/a posunout a jaké kroky k tomu povedou?
CO SE DO KOLONEK NEVEŠLO?

Schéma 1: Možný evaluační nástroj v podobě dotazníku pro jednotlivé členy ŠPP

OSOBNÍ ROZVOJ

Tato kapitola může sloužit každému členovi ŠPP k vyhodnocování výstupů z osobní evaluace činností, na základě níž lze stavět a plánovat cíle pro další rozvoj na úrovni osobnostní i odborné/profesionální.

STANOVOVÁNÍ A PLÁNOVÁNÍ CÍLŮ

K ZAMYŠLENÍ:

V jakých oblastech bych se na základě provedené evaluace činností mé role v ŠPP chtěl/a v následujícím období rozvíjet?

S jakými partnery/organizacemi/subjekty komunikuji v rámci metodické podpory mé odbornosti, profesionálního i osobnostního růstu?

Ve stanovování a plánování cílů, na které se chcete v dalším období zaměřit, vám může pomoci námi navržená mapa růstu. Kromě pojmenování jednotlivých cílů je zde prostor pro jejich postupné krokování a také pro zaznamenávání inspirace, zdrojů a naplánovaného dalšího vzdělávání navazujícího na stanovené cíle. Zde, na straně 20, nabízíme ukázkou vyplněné mapy KP odvozené z evaluace činnosti za uplynulé období. Prázdnou šablonu pro vaše použití naleznete v příloze tohoto průvodce.

TIP!

SMART cíle

Stůjme nohama na zemi a pojďme po malých konkrétních krocích. Stanovujme si takové cíle, které nás neodrazují, ale naopak motivují. K tomu nám může posloužit metoda SMART, která nás vede k formulování cíle tak, aby byl:

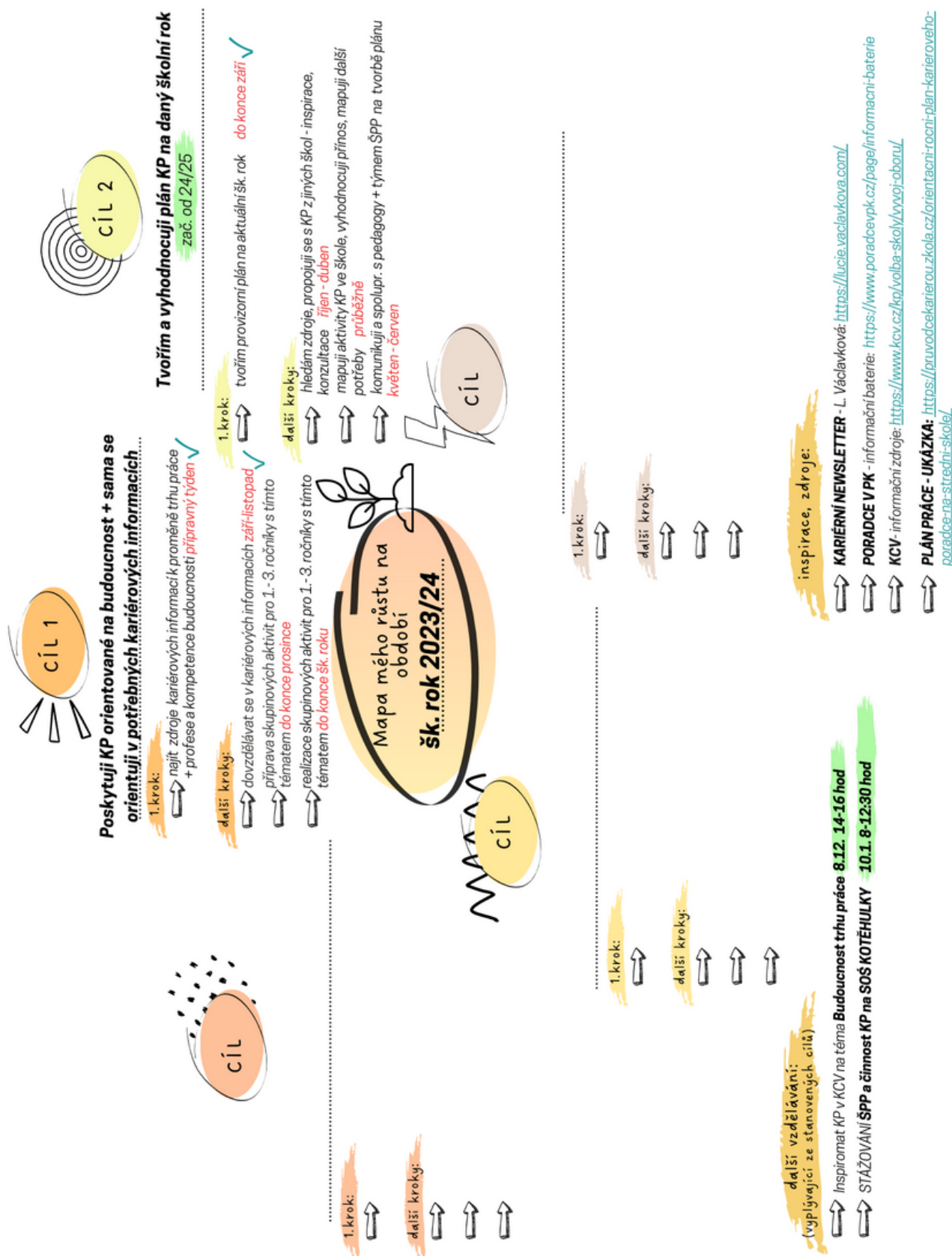
“S” specifický, jasný, konkrétní: Čeho přesně chci dosáhnout a jak?

“M” měřitelný, ověřitelný: Jak poznám, že se k cíli přibližuji, že jsem jej dosáhl/a?

“A” akceptovatelný, přijatelný: Odpovídá vytyčený cíl mým potřebám a motivaci? Stojí mi výsledný stav za vynaložené úsilí a čas?

“R” realistický, uskutečnitelný, přiměřený: Je možné vytyčeného cíle opravdu dosáhnout (v navrženém čase)?

“T” časově ohraničený, má jasný začátek a konec: Kdy začnu cíle dosahovat a kdy bude naplněn?



Obr. 3: Ukázka mapy růstu KP (navazující na evaluaci činností)

WELLBEING

V mezinárodních i regionálních studiích často čteme zprávy o tom, že jsou pedagogové ohroženi syndromem vyhoření, že děti chodí do školy nerady, že se děti často bojí říct si o pomoc, že nízká očekávání ze strany učitelů a jejich přesvědčení o neschopnosti žáka/žákyně naopak zvyšují pravděpodobnost celkové úzkosti ze školy.

Wellbeing je stav, ve kterém můžeme v podporujícím a podnětném prostředí plně rozvíjet svůj fyzický, kognitivní, emocionální, sociální a duchovní potenciál a žít spolu s ostatními plnohodnotný a spokojený život. Wellbeing není jen příjemnou nadstavbou vzdělávání, ale je zcela zásadním principem, bez kterého nemáme šanci dosáhnout významného zlepšení v oblasti duševního zdraví ani v oblasti vzdělávacích výsledků studujících.

ŠPP je ten tým lidí ve škole, kteří by se měli starat o wellbeing všech – žáků i pedagogů. Každý ale musí začít u sebe. “Nemůžeme zachraňovat tonoucího, pokud sami máme pocit, že utoneme, ba co hůř, že už se topíme.”

K ZAMYŠLENÍ:

Jak to vypadá, když se ráno do školy těším?

Co mě na mé práci baví?

Jak o sebe pečuji v rámci psychohygieny? Kde čerpám energii a “dobíjím baterky”?

Co bych pro sebe rád/a v následujícím období udělal/a?

TIP!

Sestavte si Osobní desatero vašeho wellbeingu, kam zaznamenáte veškeré zdroje, které vám pomohou (nebo už pomáhají) k tomu, abyste se cítili dobře ve vaší roli člena ŠPP, pedagoga a vůbec ...dobře ve vlastním těle a zároveň abyste předcházeli syndromu vyhoření.

Zaznamenávejte sem zároveň zdroje, odkazy, inspirace, které vám přijdou pro váš wellbeing užitečné a nápomocné.

OSOBNÍ DESATERO WELLBEINGU:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.

Jak na wellbeing ve škole?

K podpoře wellbeingu ve vzdělávání vedou opatření zaměřená na následující oblasti:

Kultura a prostředí školy:

- Vize, étos a kultura školy
- Klima tříd i školy jako celku
- Kvalita fyzického prostředí školy a jejího okolí
- Podpora zdravého životního stylu

Partnerství a spolupráce:

- Respektující vztahy
- Vzájemná spolupráce a sdílení uvnitř a vně školy
- Participace a zapojení všech členů školní komunity
- Podpora wellbeingu pracovníků školy

Učení:

- Výuka a podpora učení žáků
- Hodnocení
- Rozvoj dovedností pro wellbeing
- Očekávání úspěchu od každého žáka
- Personalizace výukových aktivit vyvolávající zájem žáků

INSPIRACE:

- **Partnerství pro vzdělávání 2030+**
- **Wellbeing ve škole**
- **Týden pro wellbeing ve škole**
- **Digitální wellbeing**
- **Nevypust' duši**
- **Program Škola podporující zdraví**



Průvodce koncepcí funkčního ŠPP vznikl v Krajském centru vzdělávání v Plzni, neboť se ztotožňujeme se dvěma hlavními cíli Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ a snažíme se aktivně přispívat k jejich naplnění:

1. zaměřit vzdělávání více na získávání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní i osobní život,
2. snížit nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnit maximální rozvoj potenciálu dětí, žáků a studentů.

Více informací o KCV: www.kcv.cz

QR kódy

Máte-li tištěnou verzi Průvodce, zde jsou qr kódy vedoucí na inspirativní zdroje zmiňované v jednotlivých kapitolách.

ÚVOD:

Mapa vzdělávání:



Mají děti stejné šance ve vzdělávání?



ROLE ŘEDITELE školy:

Pedagogický leader je zodpovědný za profesní učení kolegů



Příručka pro tvorbu zdravého a bezpečného klimatu školy



Průvodce ředitele školy při práci se školním poradenským pracovištěm



Platforma rovných příležitostí – Role ŘŠ (1. část)



Platforma rovných příležitostí – Role ŘŠ (2. část)



POZICE našeho špp:

Příloha č. 3 vyhlášky č. 72/2005 Sb.



NSK (Národní soustava kvalifikací)



OP JAK (operační program J. A. Komenský)



NPI – web inkluze v praxi



WELLBEING

Partnerství pro vzdělávání 2030+



Wellbeing ve škole



Týden pro wellbeing ve škole



Digitální wellbeing



Nevypuště duši



Program Škola podporující zdraví

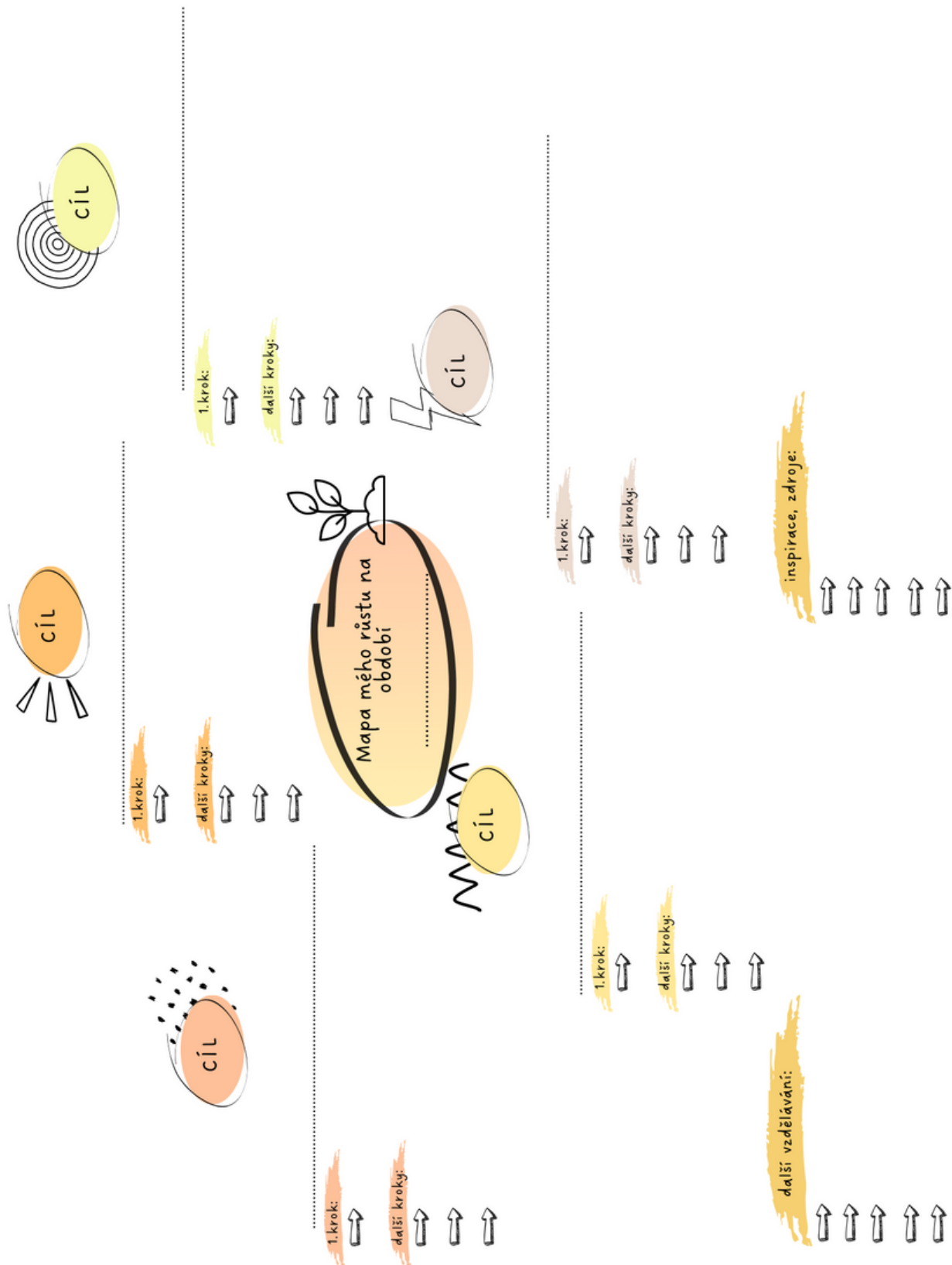


KCV



PŘÍLOHA 1

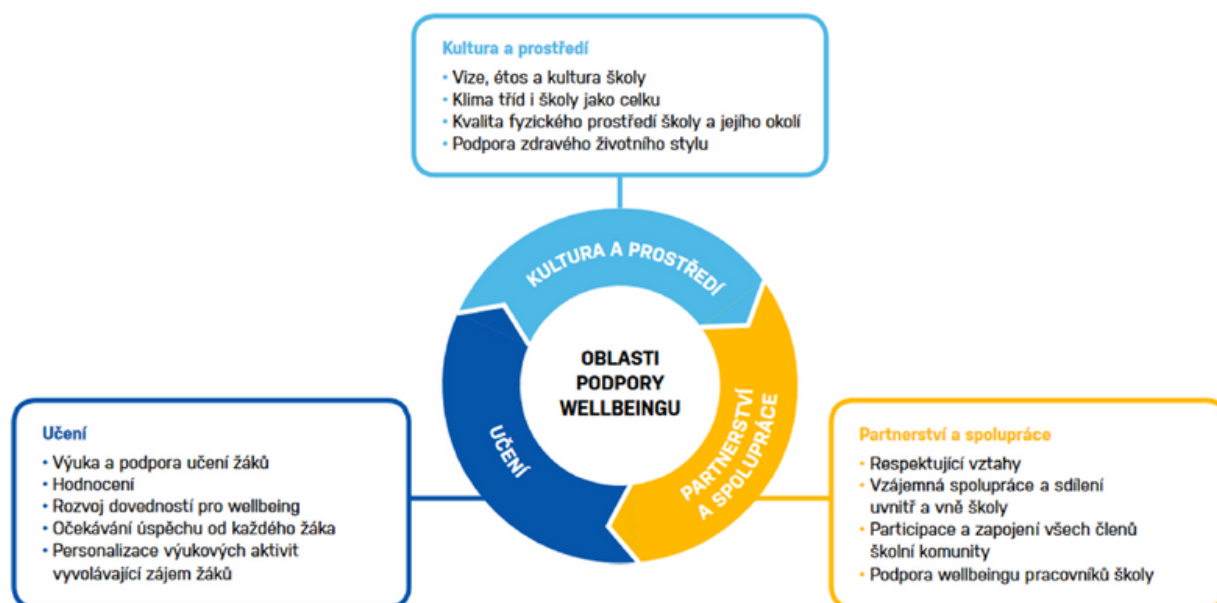
Mapa mého růstu



PŘÍLOHA 2



Představení oblastí podpory wellbeingu – popis cílového stavu



Kultura a prostředí

Škola má wellbeing zahrnutý do své vize jako klíčový prvek. S touto vizí souzní celá komunita školy, která si je vědoma pozitivního vztahu mezi wellbeingem žáků a jejich vzdělávacími výsledky. Možnosti podpory wellbeingu jsou ve škole otevřeně diskutovány a jsou vztahovány jak k žákům, tak pracovníkům školy. Škola vytváří prostředí, ve kterém je pracovníky i žáky projevován respekt k individuálním odlišnostem, a uplatňuje pozitivní přístup k očekávanému chování žáků. Pracovníci školy jsou podporováni v profesním rozvoji zaměřeném na wellbeing (vlastní i žáků) a vytváření pozitivního klima ve škole. Venkovní a vnitřní prostory školy jsou příjemné a bezpečné. Umožňují sociální interakci mezi žáky, pohybové aktivity a relaxaci. Do jejich zlepšování jsou zapojeni žáci i jejich rodiče. Škola podporuje zdravé stravování. Pro výuku, komunikaci a spolupráci využívá škola jednotnou digitální platformu. Škola má nastavený systém včasného zachytu jedinců, jejichž wellbeing je ohrožený a disponuje vybavením, které podporuje vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Učení

Všichni učitelé ve škole využívají metody a formy výuky podporující kooperaci a aktivní zapojení žáků. Základním principem uplatňovaným všemi učiteli je očekávání úspěchu od každého žáka. Je evidentní, že žáci zažívají radost z učení, která je spojená s pocitem úspěchu a individuálního pokroku. K podpoře dosahování vzdělávacích cílů a rozvoje sebehodnocení žáků je ve škole plošně využíváno formativní hodnocení. Učitelé ve vzdělávání uplatňují diferenciaci a individualizaci s ohledem na potřeby jednotlivých žáků včetně žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Ze strany vedení jsou podporováni v profesním rozvoji v této oblasti a v zavádění získaných dovedností do praxe. Při personalizaci (individualizaci) výuky jsou vhodně využívány digitální technologie dostupné všem žákům. Dosahování vzdělávacích cílů v této oblasti je podporováno ověřenými metodikami a programy využívajícími metod aktivního učení. Žáci mají ve výuce dostatek příležitostí a podpory pro rozvoj kompetencí pro péči o vlastní wellbeing a duševní zdraví. Žáci projevují motivaci k učení a pozitivní a odpovědný přístup ke školní práci a domácí přípravě. Škola oceňuje širokou škálu žakovských úspěchů, snaží se pokrýt co nejširší spektrum talentů a silných stránek žáků. Žáci jsou tak systematicky podporováni v plánování a řízení vlastního profesního směřování zejména při přechodu na vyšší stupně vzdělávání. Učitelé mají ze strany školského poradenského zařízení dostatek podpory při poskytování podpůrných opatření svým žákům.

Partnerství a spolupráce

Respektující vztahy a vzájemná spolupráce jsou ve škole podporovány prostřednictvím širokého spektra dohodnutých formálních a neformálních prostředků. Vedení školy uznává důležitost wellbeingu svých pracovníků a podporuje ho širokou škálou konkrétních opatření. Učitelé a asistenti pedagoga společně plánují a vyhodnocují výuku žáků. Škola cíleně podporuje zapojování rodičů žáků do plánování rozvoje školy a vhodnými prostředky podněcuje participaci rodičů na dění ve škole. Škola buduje a udržuje spolupráci s důležitými partnery a poskytovateli služeb. Vedení školy podporuje zapojování svých pracovníků do profesních sítí. Škola navazuje a udržuje kontakty s pedagogickými lidmi a dalšími školami za účelem sdílení dobré praxe. Ve škole je realizována podpora nově příchozích učitelů. Vedení školy poskytuje pracovníkům individualizovanou podporu v období zvýšené zátěže nebo osobní krize.